

Александар Крстић*

Историјски институт
Београд

ПОВЕЉА ДУБРОВАЧКЕ ОПШТИНЕ О ИСПЛАТИ 500 ПЕРПЕРА ГОДИШЊЕ КРАЉУ СТЈЕПАНУ ОСТОЈИЋУ

Дубровник, 8. фебруар 1420.

Сажетак: У раду се доноси критичко издање повеље коју је Дубровачка општина издала 8. фебруара 1420. године, обавезујући се да ће годишње исплаћивати пет стотина перпера у дубровачким динарима Босанском краљевству за трајно уживање Жупе Конавли и града Сокола. Повеља се издаје након што је босански краљ Стјепан Остојић 4. децембра 1419. на молбу дубровачких посланика, а уз сагласност и по савету краљице мајке Кујаве, властеле и велможа Босанског краљевства, потврдио Дубровнику вечни посед Конавоске жупе и града Сокола, са свим селима, засеоцима, људима, слободама, котарима и међама. Дубровчани задржавају право да не плаћају овај трибут током будућих ратних сукоба с Босанским краљевством, уколико им за то време буде онемогућено да уживају приходе од Конавала и Сокола. Повеља Дубровачке општине краљу Стјепану Остојићу сачувана је у препису у зборнику *Liber privilegiorum (Codex Ragusinus)* у Државном архиву у Дубровнику.

Кључне речи: краљ Стјепан / Стефан Остојић, краљица Кујава, Дубровник, Конавли, Соко/Сокол у Конавлима, повеља.

Дубровачке власти су крајем јуна 1419. године од војводе Сандаља Хранића купиле његов део Конавала, истовремено настојећи да задобију и другу половину ове жупе, која је припадала војводи Петру Павловићу. После успешних преговора с новим босанским краљем Стјепаном Остојићем (1419–1420/1241), Дубровчани су добили потврду стеченог поседа. На молбу дубровачких посланика Паскоја Растића и Николе Пуцића, а уз сагласност и по савету краљице мајке Кујаве, властеле и велможа Босанског краљевства, краљ Стјепан Остојић, 4. децембра 1419. у двору у Сутјесци, потврдио је Дубровнику

* Ел. пошта: aleksandar.krstic@iib.ac.rs, albited@gmail.com.

вечни посед Жупе Конавли и града Сокола, са свим селима, засеоцима, људима, слободама, котарима и међама.¹ Иако се у краљевој повељи наводи да је Дубровачка општина претходно купила по половину Жупе Конавле и тврђаве Сокол од војвода Сандаља Хранића и Петра Павловића, до тада су заправо само Косаче продале Дубровнику свој део Конавала. Заузврат, повељом чије критичко издање приређујемо овом приликом, Дубровачка општина се обавезала да ће Босанском краљевству исплаћивати пет стотина перпера годишњег трибута.² Иако је повељом предвиђено да овај доходак буде трајна обавеза Дубровника према босанској круни, што је потврђено заклетвом дубровачког кнеза и чланова Малог већа, то није био случај. Наиме, након што је краљ Стјепан Остојић неколико месеци касније лишен престола, овај трибут се више не помиње у исправама којима су регулисани односи Босне и Дубровника.³ Конавоски доходи исплаћивани су Косачама и Павловићима у годишњим износима од 500,⁴ односно 600 перпера,⁵

¹ А. Крстић, *Повеља краља Стјепана Остојића којом Дубровнику потврђује Жупу Конавле и град Соко (Сутјеска, 4. децембар 1419)*, ГПБ 14 (2021) 79–99. У овом раду смо се детаљно бавили околностима које су довеле до издавања краљеве повеље, а ту је наведена и ранија литература о продаји Конавала и Сокола Дубровнику и преговорима које је Дубровачка општина водила са босанским краљем о овом питању.

² Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 562–563; Р. Грујић, *Конавли под разним господарима од XII до XV века*, Београд 1926, 25; В. Ђоровић, *Хисторија Босне*, Београд 1940, 422; С. Ђирковић, *Историја Босне*, 248; Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hrančić Kosača*, Sarajevo 2009, 231–232; А. Zilić, *Uspješni i neuspješni pokušaji širenja Dubrovnika na bosanske teritorije*, Bosna i njeni susjedi u srednjem vijeku: pristupi i perspektive, Zbornik radova, ur. Е. Duranović, Е. Dedić, N. Rabić, Sarajevo 2019, 176–177.

³ Е. Куртовић сматра да је трибут од 500 перпера краљу Стјепану Остојићу као суверену требало да покрије, односно осигура, договор о продаји оба дела Конавала у тренутку када се војвода Петар Павловић повукао из њега. Е. Kurtović, *Veliki vojvoda*, 232–234, 237.

⁴ Р. Поповић, *Повеља војводе Сандаља и браће му Вукца и Вука којом уступају Дубровчанима свој део Конавала (1419, јун 24)*, ГПБ 4 (2011) 98–101. Овај доходак исплаћиван је различитим гранама породице Косача и после пропасти средњовековне босанске државе, током XVI и првих деценија XVII века, в. М. Динић, *Дубровачки трибути (Могориш, Светодмитарски и Конавоски доходак, Провиђун браће Властковића)*, Глас СКА CLXVIII (1935) 240–250 (= исти, *Из српске историје средњег века*, Београд 2003, 740–745); В. Атанасовски, *Пад Херцеговине*, Београд 1979, 154–187, 217–218; А. Zilić, *Uspješni i neuspješni pokušaji*, 174.

⁵ Тврђаву Сокол Дубровник је стекао 1423, док су део Конавала који је припадао Павловићима коначно купили 1426. године, в. П. Драгичевић, *Повеља војводе Радосава Павловића Дубровчанима о продаји његовог дијела Конавала*,

али су Дубровчани до 1463. године босанским краљевима плаћали, као и раније, само српски (светодмитарски) доходак у износу од 2.000 перпера и стонски доходак од 500 перпера, исплаћиван на дан Светог Власија (Влаха).⁶ Штавише, средином јануара 1427. године, у време када је настојала да добије потврду краља Твртка II за део Конавала купљен од Радосава Павловића, дубровачка влада је била одлучна да босанском краљу не обећа било какав стални доходак заузврат.⁷

Опис повеље и ранија издања

Повеља Дубровачке општине краљу Стјепану Остојићу није сачувана у оригиналу. Њен препис, који је начинио Никша Звијездих, дубровачки српски канцелар између 1430–1455, налази се у Државном архиву у Дубровнику, у зборнику *Liber privilegiorum*

1427[1426!] децембар 31, ГПБ 9 (2016) 37–63, где је наведена и ранија литература о овој теми; исти, *Повеља војводе Радосава Павловића Дубровчанима о примитку новца за продати дио Конавала*, ГПБ 9, 65–71; исти, *Повеља Дубровчана војводи Радосаву Павловићу поводом куповине његовог дијела Конавала*, ГПБ 10 (2017) 129–155; исти, *Повеља Дубровчана војводи Радосаву Павловићу о улагању на добит дијела његовог новца од продаје Конавала*, ГПБ 10, 157–164. В. такође С. Рудић, *Повеља краља Твртка II Твртковића којом потврђује Сандаљево продају Конавала Дубровнику (Подвисоки, 1420, август 16)*, ГПБ 13 (2020) 157–164; исти, *Повеља војводе Радосава Павловића којом потврђује Сандаљево уступање пола Конавоске жупе Дубровчанима (1420, 3. новембар)*, ГПБ 14, 101–111.

⁶ Разлог томе може лежати и у чињеници да су Дубровчани приликом добијања потврда ранијих повластица и уговора новим босанским владарима подносили концепте или преписе повеља њихових претходника, које су садржале одредбе формулисане још Дабишином повељом из 1392. године, в. П. Драгичевић, *Повеља краља Твртка II Твртковића Дубровнику којом потврђује повеље својих претходника (На Милодражи, 21. август 1421)*, ГПБ 11 (2018) 105–107, 111–112; исти, *Повеља краља Стефана Томаша Дубровчанима којом потврђује повеље својих претходника (Крешево, 3. септембар 1444)*, ГПБ 12 (2019) 69–71, 75; С. Рудић, *Повеља краља Стефана Томашевића Дубровнику (Јајце, 1461, 23. новембар)*, ГПБ 2 (2009) 155–158, 160–161, 167–168; Н. Исаиловић, *Повеља краља Стјепана Остојића Дубровнику којом потврђује повеље својих претходника (Звечај, 5. март 1419)*, ГПБ 14 (2021) 59–60, 63–65. О исплати ових трибута в. Љ. Стојановић, *Повеље и тисма I–I*, 514–515.

⁷ DAD, *Acta Consilium Rogatorum IV*, f. 7; М. Динић, *Дубровачки трибути*, 247 (= исти, *Из српске историје*, 746, нап. 4).

(*Codex Ragusinus*).⁸ Текст повеље исписан је у 65 редова на страницама 76r и 76v ове архивске књиге. Први ред с делом инвокације написан је црвеним мастилом, уставом (мајускулом), док је остали део повеље исписан канцеларијском минускулом, сада избледелим мрким мастилом. Црвеним мастилом написано је такође и слово **И** на почетку 25. реда, којим започиње нова текстуална целина, односно диспозициони део повеље. На страници 76v црвеним мастилом исписана је и реч **кнезь** на почетку 49. реда повеље. Пошто је лист са преписом повеље био делимично оштећен још средином XIX века, мањи део текста је изгубљен. Услед деловања влаге и микроорганизама, текст повеље је у међувремену додатно оштећен. Оштећене делове текста делимично смо реконструисали према одговарајућим местима у другим дубровачким исправама и на основу повеље краља Стјепана Остојића Дубровнику од 4. децембра 1419. године,⁹ као и на основу ранијих издања. На почетку странице 76r, изнад преписа текста повеље, налази се кратак регест на италијанском језику, сада такође делимично оштећен: *M^oCCCC^oXX. a di 8. freuari, priuilegio fato a re Stipan, filii regis Ostoie, per tributo Can(ali perperi V...)*. На левој маргини на крају исте странице постоји и други регест, по свему судећи такође написан руком канцелара Никше Звијездића, који гласи: *Per dare perperi 500 per tributo Canali regis Bossne*.¹⁰

Повеља је до сада више пута издавана. F. Miklosich (*Monumenta Serbica*, 294–296, бр. 270) разрешио је скраћенице и применио савремену интерпункцију. Пошто се Никша Звијездић приликом преписивања исправа у *Liber privilegiorum* није увек стриктно држао оригинала, замењујући пре свега слово **ѣ** словом **ь**,¹¹ Миклошич је у свом издању таква места исправљао.¹² Он је после текста повеље

⁸ М. Решетар, *Никша Звијездић дубровачки српски канцелар XV вијека*, Глас СКА CLXIX–87 (1936) 174–176.

⁹ А. Крстић, *Повеља краља Стјепана Остојића*, 87–90. Видети наредне напомене.

¹⁰ Захваљујем колегама др Невену Исаиловићу и проф. др Небојши Порчићу што су ми уступили снимке повеље које су направили у Државном архиву у Дубровнику у јануару 2010. године.

¹¹ О томе в. М. Решетар, *Никша Звијездић*, 176–181.

¹² Тако је уместо **всепрѣсветаго** у 2. реду повеље транскрибовао **всепрѣсветаго**, уместо **прѣсвѣтломѣ** (7) и **прѣсвѣтлога** (9, 13. ред) **прѣсвѣтломѣ** и **прѣсвѣтлога**, а место **прѣличнѣ** (14), **прѣвисокѣмѣ** (15) и **свѣтъ** (24. ред) **прѣличнѣ**, **прѣвисокѣмѣ** и **свѣтъ**. Исти случај је и са речима **врѣме** (35. и 39. ред), **прѣстала** (40), **Црѣвникѣ** (51), **Марѣнѣ**

објавио и први регест на италијанском језику (онај који се налази на почетку листа 76r). С. Новаковић (*Законски споменици*, 328) донео је само диспозитивни део повеље према Миклошичевом издању. Љ. Стојановић (*Повеље и писма* I–1, 562–563, бр. 582) исправио је ситније грешке које постоје у Миклошичевом издању, укључујући и замену слова њ јатом. Међутим, постоји и разлика у читању у односу на Миклошича, која мења значење једне од одредби повеље. Наиме, уместо Светог Власија, тј. Влаха (који се слави 3. фебруара), у Стојановићевом издању име свеца на чији празник су се Дубровчани обавезали да ће исплаћивати годишњи доходак за Конавле је Свети Василије (слави се 1. јануара). У овом издању скраћенице нису разрешаване, али су надредна слова доследно означена, што смо имали у виду приликом реконструкције општећених делова текста повеље.

Текст повеље**

[folium 76r] + Ва начетакъ ѿ(тъ)ца, въ исплѣненкѣ Сина и въ свр(ъшенкѣ) |2| всепръсветаго Дѣха, царѣ небесни Б[о]же в(ъ.....)¹³ |3| тебе, да к въ свиденкѣ всакомѣ маломѣ и (великомѣ,)¹⁴ |4| кнезь, властеле и вса ѿпкина в(о)голюв(имаго града Дѣбро)|5|вника по сем[ъ] нашем[ъ] листѣ, а подѣ законѿм[ъ] наш(ѿмъ великомъ) |6| висѣкѿм[ъ] печатю, ерь досласмо нашѣ почтенѣ (<.....>¹⁵ |7| пръсвѣта[о]мѣ и

(53, 54), крѣжи (55) и Хрѣстова (64. ред повеље), које Миклошич исправља у врѣме, прѣстагала, Црѣвикъ, Марѣнь, крѣжи и Хрѣстова. Полуглас је испуштен у предлогу зь у 21. реду повеље, док уместо Сокола (23. ред) стоји Соколь. Такође, уместо реченикѣ (30. ред) пише рченихъ. На неколико већих грешака (испуштених речи) у издању Миклошича скренули смо пажњу на одговарајућим местима у тексту повеље.

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

¹³ Последња реч у другом реду је сасвим извесно била *слава*, што се може закључити на основу инвокација у другим свечаним дубровачким повељама, уп. Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 265, 298, 305, 439–440, 446, 495, 569, 572, 577, 607, 627; I–2, 60, 104, 113. У Миклошичевом издању нема ни наредне речи *тебе*.

¹⁴ После речи *великомѣ* требало би да стоји лична заменица *ми*; уп. промугације у другим дубровачким исправама (Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 333, 338, 339, 344, 347, 349, 352, 355, 358, 360, 363, 365, 366, 373, 375, 377–378, 380, 382, 388, 389, 392, 393, 517, 535, 552, 633), као и дубровачка акта у претходним бројевима ГПБ.

¹⁵ На основу повеље краља Стјепана Остојића Дубровнику од 4. децембра 1419. године текст би овде требало реконструисати речју: *властелѣ*, в. А. Крстић, *Повеља краља Стјепана Остојића*, 88.

възможно⁸ го[спо]д[и]н⁸ Стипан⁸, м(илостю Божкю)¹⁶ |8| краљу босанском⁸, 8 Босне Пачкога Растик(га почтенога) |9| витеза прьсветлога г[оспо]д[и]на¹⁷ краља Жигм⁸нде, (и Никол⁸ П⁸цика), |10| моле и много⁸милено просе слав⁸ кралевь(ств)а м⁸, д(а би) |11| негова слатка милость била, терь намь ра(чиль потверьдити) |12| ж⁸п⁸ конаваоск⁸ и градь Соколь ки к 8 нои. И би (милость) |13| велика, нелицемирьна прьсв[е]тлога гв[оспо]д[и]на крал(га Стипана), |14| и 8слиша кралевство м⁸ наш⁸ подобн⁸ и прь(ли)чн(8 про)|15|шн⁸, имао свет[ь] и циль зговорь са прьвисо(к⁸мь) го(спог⁸мь) |16| кралиц⁸м[ь] К⁸став⁸м[ь], кралевьст[в]а м⁸ матерью, и са (велможамы) |17| кралевьства м⁸, терь по неговои слаткои, добр(ои ми)|18|лости, по сво⁸к[ь] лист⁸ намь потверьди и 8стан(овити) |19| безь поречен⁸а више речен⁸ поль ж⁸пе кона(в)а(оске) |20| и град[ь] Соколь ки к 8 нои, са свем⁸ сели и засеоц(и)¹⁸ |21| с водами, с пашами и зь дрывми и¹⁹ са земл⁸(мь и са)²⁰ |22| котари и досто⁸анк⁸мь и мегамы више р(ечене ж)8(пе) |23| конаваоске и гр[а]да Сокола въ нои въ вне(ки) в(икома) |24| намь и нашем[ь] последним[ь] дори свѣт[ь] ст(ои).

|25| И зато ми, кнезь, властеле и вса в⁸пки(на града Д⁸бровника в)|26|идевше и раз⁸мевше велик⁸ милость и (красот⁸ го[спо]д[и]на) |27| краља Стипана и го(спо)ге кралице матере (кралевьства м⁸) |28| и све Босне, ерь намь ерь намь²¹ потверьдише и (8становитише), |29| како се згора пише, на слав⁸ и 8зъв(ишен)га (кралевьства м⁸) |30| по наш⁸х[ь] више речен⁸х[ь] посл⁸х[ь] вб(етовасмо и завеза)|31|смо град[ь] Д⁸бровникъ и него вла(стеле) дават(и крале)|32|в[ь]ст[в]8 Босанском⁸ всако годице н(а с)в⁸(т[о])га В(ласи)²² дань |33| .е. цать пер[ь]пе[рь] дин[а]ри д⁸бровачц⁸х[ь] (г)ос(по)д⁸(юке ми и) [folium 76v] |34| (8живаюке)

¹⁶ У Стојановићевом издању стоји само почетно **Б**, јер је текст исправе на том месту већ средином XIX века био оштећен.

¹⁷ Ова реч је испуштена у Миклошичевом издању.

¹⁸ На одговарајућем месту у повељи краља Стјепана Остојића Дубровнику од 4. децембра 1419. године наводи се: с людьми, свободами, в. А. Крстић, *Повеља краља Стјепана Остојића*, 89.

¹⁹ Овај везник је испуштен у Миклошичевом издању.

²⁰ На основу повеље краља Стјепана Остојића којом потврђује Дубровнику посед Конавала и Сокола, текст би се овде можда могао допунити речју: **правинами**, в. А. Крстић, *Повеља краља Стјепана Остојића*, 89.

²¹ Грешком је два пута написано: **ерь намь**.

²² У Миклошичевом издању **Власи**, а у Стојановићевом **Васили**. Иако је текст овде врло оштећен, на снимку се после почетног слова **В** назире веома бледо **л**, а иза њега **а**. Зато смо се определили за Миклошичево читање.

мирьно реченѸ жѸпѸ конаваоскѸ и Ѹ нои |35| (градъ Соколь. И Ѹ) кок
 годѣ би врѣме тѸи реч[ѣ]нѸ жѸпѸ |36| (конаваоскѸ и Со)коль намъ рать
 вранила кралев[ъ]ства Боса|37|(нскога и не)говех[ъ] вельможъ да мирьно и
 слободно |38| (не вѸдемо) моки Ѹживати и господовати реченѸ |39| (жѸпѸ
 ко)наваоскѸ и градъ Соколь, да за тои врѣме |40| (не има)мо плат[и]ти
 ни дин[а]ра, а када би рать прѣстала, |41| и ми господовали мирьно, да
 вндаи кралевс[т]вѸ има|42|мо плакати како к речено. И шче се шбетова
 |43| намъ речени го[спо]д[и]нь краљ Стипанъ, ако би кои |44| си(о)ни(к)ъ
 босански²³ хоти рать чинити ДѸвр(ъв)н(и)кѸ |45| безъ кралевст[в]а
 реченѸ, кои краља не сѸша, да краљ |46| босански има помагати
 ДѸбровник(ъ) сѸпротивъ |47| немѸ, на неѸа помагак²⁴ ДѸбрѣвникѸ. И на
 све више |48| писано |49| (ми) кнезь, властеле и вса шпкина ДѸбрѣвачка
 |50| за избранем[ъ] нашем[ъ] викем[ъ], на име Климе Бодачик[ъ], |51|
 Маринъ Растик[ъ], Ялѣвизъ Гочетик(ъ), Марин(ъ) Црѣвикъ, |52| Гавже²⁵
 ПѸцик(ъ), СѸрьсе Жамановик(ъ), Марьнь Градикъ, |53| Жо(р)е Паомотикъ,
 Лампре Сорьгочевик(ъ), Андре ВѸочиник(ъ), |54| Томко БѸник(ъ), Марьнь
 ГѸндѸлик(ъ), ротисмо се на |55| ча(с)ншм[ъ] и животворещем[ъ] крѣжи
 Господни и въ .д. |56| (ѣ)ва(н)гелиста и .в. ї. врѣховнех[ъ] апостоль и въ .б.
 Божих[ъ] |57| апостоль и въ .т.и.ї. светех[ъ] штаць Божиих[ъ], е сѸтъ |58| (н)
 а Никию, и въ све свете шд[ъ] виека Б(о)Ѹ Ѹгодивши, |59| тако (с)ве више
 речено нами и шбетовано и нашеми |60| п(о)следними хоке бити сахранено
 тврѣдо |61| (и) кр(ѣ)пко до дни и до вѣка. Тко ли би потворио, да сѸ |62|
 все²⁶ клетви на нем[ъ] пале. Я сеи се писа въ избрано |63| по(л)аче и векнице
 в(о)голюбимаго гр[а]да наш[ѣ]го |64| ДѸ(в)р(о)вника, въ лѣ[то] рож[а]ста
 Хрѣст[ов]а на ч.Ѹ.к. лѣ[то] |65| м[ѣ]с[ѣ]ца фрѣв[ар]а .и. данъ, а Ѹписа
 РѸско логофеть.

Превод повеље

+ С почетком Оца, испуњењем Сина и свршетком свепресветог
 Духа, цару небесни Боже слава теби! Да је за сведочанство
 свакоме, маломе и великоме, по овом нашем листу, а под законитим

²³ Ова реч је испуштена у Миклошичевом издању.

²⁴ Код Миклошича *помага(т)и*, а код Стојановића *помагк*.

²⁵ Код Миклошича *Га(Ѹ)же*, а код Стојановића *Гаже*.

²⁶ И код Миклошича и код Стојановића стоји *све*, али се нама чини, упркос томе
 што су слова скоро у потпуности избледела, да је прво слово *в*.

нашим великим висећим печатом, како ми, кнез, властела и сва Општина богољубљеног града Дубровника посласмо у Босну пресветломе и моћноме господину краљу Стипану, милошћу божијом краљу босанском, нашу поштовану властелу Паскоја Растића, поштованог витеза пресветлога господина краља Жигмунда, и Николу Пуцића, да моле и многоумилно просе од славе краљевства му, да би његова слатка милост била, те да нам одлучи потврдити Конавоску жупу и град Соко који је у њој. И би милост велика, нелицемерна пресветлога господина краља Стипана, и услиши краљевство му нашу подобну и приличну прошњу, имајући савет и потпуни договор с превисоком госпођом краљицом Кујавом, мајком краљевства му, и с велможама краљевства му, те по његовој слаткој, доброј милости, својим листом потврдио нам је и установио без порицања више речену половину Конавоске жупе и град Соко који је у њој, са свим селима и засеоцима и [људима и] водама, са испашама и дрвима и са земљом и [правинама], котарима и имањем и међама вишеречене Конавоске жупе и града Сокола у њој, у све векове нама и нашим потомцима докле свет постоји.

И зато ми, кнез, властела и сва Општина града Дубровника видевши и разумевши велику милост и красоту господина краља Стипана и госпође краљице мајке краљевства му и све Босне, јер нам потврдише и установише како горе пише, на славу и узвишење краљевства му, по нашим вишереченим посланицима заклесмо и обавезасмо град Дубровник и његову властелу давати Босанском краљевству сваке године на дан Светог Власија (Влаха) пет стотина перпера дубровачких динара, за господарење и мирно уживајање речене Конавоске жупе и у њој града Сокола. И ако би нам у које год време Босанско краљевство и његове велможе ратом бранили ту речену Конавоску жупу и град Соко и не будемо могли мирно и слободно уживати наведену Конавоску жупу и град Соко и њима господарити, да за то време немамо (обавезу) да платимо ни динара, а када би рат престао и ми господарили мирно, да онда краљевству имамо плаћати како је речено. И још нам је обећао поменути господин краљ Стипан, ако би који босански силник хтео водити рат с Дубровником, без краљевог одобрења, који краља не слуша, да босански краљ има помагати Дубровник против њега. И на све више писано ми, кнез, властела и сва општина дубровачка са изабраним нашим већем, наиме Климе Бодачић, Марин Растић, Алувиз Гучетић, Марин Цријевић, Гавже Пуцић, Орсе Жамановић, Марин Градић, Жоре Палмотић,

Лампре Соргочевић, Андре Вуочинић, Томко Бунић, Марин Гундулић, заклесмо се на часном и животворном крсту Господњем и у четири јеванђелиста и у дванаест врховних апостола и у седамдесет божијих апостола и у 318 светих отаца божијих који су у Никеји и у све свете од века божије угоднике, да ће све више речено и обећано од нас и наших наследника бити сачувано тврдо и крепко до судњег дана и до века. Ко ли би ово поништио, да све клетве на њега падну. А ово је писано у изабраној палати и већници богољубивог нашег града Дубровника, године од рођења Христовог 1420, месеца фебруара осми дан. А написао је логотет Руско.

Дипломатичке особености

Повеља по наменском типу представља уговор. Документ почиње симболичком и вербалном инвокацијом (*Ва начетакъ Сѡтъца, въ исплуненѣ Сина и въ свршненѣ всепрѣсветаго Духа, цару небесни Боже в..... слава Тебе*).²⁷ После промулгације са општом инскрипцијом (*да љ въ свиденѣ всакому малому и великому*) следи типизирана интитулација (*ми, кнезь, властеле и вса впкина боголюбимаго града Дубровника*), на коју се надовезује короборативни израз у протоколу (*по семъ нашемъ листу, а подь законимъ нашимъ великомъ висукомъ печатю*).²⁸ Средишњи део повеље започиње експозицијом у којој се говори о дубровачком посланству краљу Стјепану Остојићу и њиховој молби да се Дубровнику потврди власништво над Конавоском жупом и градом Соколом. Краљ је, уз сагласност краљице мајке Кујаве и своје властеле, прихватио дубровачку молбу и општини у трајно власништво потврдио половину жупе Конавле и града Сокола са свим селима, људима и осталим припадајућим поседима и правима. У диспозитивном делу документа саопштава се да су се кнез, властела и Дубровачка општина преко својих посланика заклели и обавезали краљу Стјепану да ће Дубровник

²⁷ О инвокацијама у дубровачким исправама в. С. Станојевић, *Студије о српској дипломатици*: I Инвокација, Глас СКА ХС (1912) 78–86, посебно стр. 84; уп. такође: Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије у средњовековној Босни*, Београд 2014, 311–319 (докторска дисертација у рукопису); Н. Порчић, *Дипломатички обрасци средњовековних владарских докумената: српски пример*, Београд 2012, 43–47 (докторска дисертација у рукопису).

²⁸ За ову комбинацију дипломатичких састојака в. Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 307–308, 397–398, 471.

сваке године на празник Светог Власија/Влаха (3. фебруара) плаћати Босанском краљевству 500 перпера у дубровачким динарима за мирно уживање Конавоске жупе и града Сокола. Дубровчани задржавају право да не плаћају овај износ током будућих ратних сукоба с Босанским краљевством уколико им за то време буде онемогућено да уживају приходе од Конавала и Сокола.²⁹ На крају, истиче се обавеза краља Стјепана да ће помагати Дубровник против сваког самовољног напада неког босанског великаша на овај град. Правни чин гарантује се заклетвом ауктора с наведеним именима кнеза и чланова Малог већа. Они се куну у часни крст, јеванђелисте, апостоле, свете оце Никејског васељенског сабора и све свете.³⁰ Заклетви следује духовна санкција, клетва упућена ономе ко буде поништио уговор и погазио реч дату пред Богом и светима.³¹ Датум се састоји из места издавања повеље, које се прецизира као палата, односно већница где се састају чланови дубровачких већа, и времена, с наведеном годином од Христовог рођења, месецом и даном.³² На крају је кратка белешка о писару, да је документ саставио логотет Руско (Христифоровић).³³

²⁹ Исте одредбе постојале су и у неким другим документима који се тичу исплате дубровачких трибута за Конавле, уп. П. Драгичевић, *Повеља војводе Радосава Павловића Дубровчанима о продаји његовог дијела Конавала*, 46; исти, *Повеља Дубровчана војводи Радосаву Павловићу*, 134.

³⁰ За заклетвене формуле и сведоке у дубровачким исправама в. С. Станојевић, *Студије: X Санкција*, Глас СКА 100 (1922) 5–13; исти, *Студије: XV Сведоци*, Глас СКА 110 (1924) 4–6; уп. Н. Порчић, *Дипломатички обрасци*, 173–179; Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 432–447.

³¹ С. Станојевић, *Студије: X Санкција*, 9–12. Уп. Н. Порчић, *Дипломатички обрасци*, 120–131; Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 422–432.

³² О датирању дубровачких аката в. С. Станојевић, *Студије: XVII Датирање*, Глас СКА 132 (1928) 30–36; уп. Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије*, 491–506; Н. Порчић, *Дипломатички обрасци*, 147–162.

³³ О Руску Христифоровићу в. С. Станојевић, *Студије: XIV Дијак, Граматик, Нотар, Канцелар, Номик, Логотет*, Глас СКА CVI (1923) 59–60; А. Фостиков, Н. Исаиловић, *Повеља краља Стефана Дабише о овлашћењу Драгоју Гучетићу у вези са дугом Новака Маћедола*, ГПБ 2 (2009) 71–76, 84; Р. Михаљчић, *Повеља краља Остоје којом поново потврђује повластице Дубровчанима*, ГПБ 3 (2010) 123–131.

Просопографски подаци

У претходним свескама *Грађе о прошлости Босне* већ је писано о личностима: **Паскоје Растић** (ГПБ 4, 70), краљ **Жигмунд Луксембуршки** (ГПБ 1, 95), **Никола (Никша) Пуцић** (ГПБ 6, 32; 10, 151), краљица **Кујава** (ГПБ 14, 72–73), **Руско Христифоровић** (ГПБ 2, 84; ГПБ 3, 131; ГПБ 6, 33), **Климе Будашић** (ГПБ 2, 144), **Марин Растић** (ГПБ 7, 70–71), **Алувиз Гучетић** (ГПБ 2, 80–81, 84), **Марин Цријевић** (ГПБ 2, 138), **Орсе Жамановић** (ГПБ 2, 145), **Жоре Палмотић** (ГПБ 7, 70), **Гавже Пуцић** (ГПБ 10, 147–148), **Томко Бунић** (ГПБ 10, 149–150), **Марин Гундулић** (ГПБ 10, 150–151), а у *Старом српском архиву* **Марин Градић** (ССА 10, 148).

Лампре Соргочевић, 53 (ред у изворнику) – Lampre (Lampriça) Nichi de Sorgo (око 1340–1423), дубровачки властелин, члан Малог већа 1420. године. Био је биран за кнеза у пет наврата између 1415. и 1422. године.

Литература: М. Пуцић, *Споменици српски I*, XXXVII; И. Манкен, *Дубровачки патрицијат у XIV веку*, Београд 1960, 442; N. Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika 3. Vlasteoski rodovi (M–Z)*, Zagreb–Dubrovnik, 2012, 275–276; isti, *Vlastela grada Dubrovnika 6. Odabrane biografije (Pi–Z)*, Zagreb–Dubrovnik, 2015, 347; isti, *Vlastela grada Dubrovnika 8. Genealogije (M–Z)*, Zagreb–Dubrovnik, 2017, 322, 324.

Андре Вучинић, 53 – Andreas Johannis de Volzo/Volço (око 1379–1444), дубровачки властелин. Био је члан Малог већа 1420. године (изабран 15. XII 1419. са 66 гласова за, 47 против и 3 уздржана – DAD, *Acta Maioris consilii* II, fol. 14). На положају градског кнеза налазио се шест пута у периоду од 1424. до 1439. године. Био је успешан пословни човек, који је заједно са оцем Иваном и братом од стрица Андријом Мартоловим учествовао у организовању производње тканина у Дубровнику.

Литература: И. Манкен, *Дубровачки патрицијат*, 448–450; N. Vekarić, *Vlastela* 3, 328, 330–331; isti, *Vlastela* 6, 350; isti, *Vlastela* 8, 409.

Топографски подаци

У претходним бројевима *Грађе о прошлости Босне и Старог српског архива* објашњени су топоними **Конавли** (ГПБ 1, 109–110; 3, 151–152; 9, 115–116; ССА 7, 126; 8, 116–117), **Соко** (ГПБ 7, 57; 9, 116).

Важнији термини и установе

У претходним свескама *Грађе о прошлости Босне* већ су објашњени термини: **Власин дан (Власин светац), велможа, вијеће, вијећница, витез, властела у Дубровнику, господин, госпођа, град, жупа, заклетва, кнез у Дубровнику, краљ, краљевство, лист, логотет, међа, милост, перпера, печат, село** (Т. Вуковић Драгичевић, *Библиографија важнијих термина и установа, просопографских и топографских података, који су објашњени у првих десет бројева „Грађе о прошлости Босне“*, ГПБ 10, 51–54), као и **свит и зговор, часни крст** (ГПБ 14, 75–76). Поред ових, у *Старом српском архиву* објашњени су и појмови **динар, заселак, котар, комуна/општина, људи, паша/пасиште** (Д. Јечменица, *Преглед објављених исправа, објашњаваних установа и појмова, просопографских и топографских података у првих десет књига Старог српског архива*, ССА 10, LVI–LXI).

Aleksandar Krstić

Institut d'Histoire

Belgrade

**CHARTRE DE LA MAIRIE DE DUBROVNIK SUR LE PAIEMENT DE
500 PERPER PAR AN AU ROI STJEPAN OSTOJIĆ**

Dubrovnik, le 8. février 1420.

Résumé

Pendant le travail une édition critique de la charte est publiée par la mairie de Dubrovnik le 8. février 1420., s'engageant à verser 500 perper en dinars de Dubrovnik au royaume de Bosnie pour la jouissance permanente du comté de Konavli et de la ville de Soko. Fin juin 1419., les autorités de Dubrovnik ont acheté au duc Sandalj Hranić Kosača sa part de Konavli, tout en essayant d'acquérir l'autre moitié de cette paroisse, qui appartenait au duc Petar Pavlović. Bien que les négociations sur l'achat de la partie de Konavli de Pavlović n'aient pas abouti à ce moment-là, le roi de Bosnie Stjepan Ostojić le 4. décembre 1419., avec le consentement de la reine mère de Kujava et du souverain du royaume de Bosnie a confirmé à Dubrovnik la possession éternelle de toute comté de Konavli et de la ville de Soko, avec tous les villages, hameaux, habitants, libertés, districts et frontières. La charte de Dubrovnik du 8. février 1420. reprend ces dispositions, c'est pourquoi a été promis au souverain bosniaque en échange un tribut de 500 perper par an. La mairie de Dubrovnik garde le droit de ne pas payer ce tribut lors d'éventuelles guerres futures avec le royaume de Bosnie si elle est empêchée de bénéficier des revenus de Konavli et Soko. Dans la charte, l'obligation du roi Stjepan d'aider Dubrovnik contre toute attaque arbitraire d'un noble bosniaque contre cette ville est soulignée. Même si la charte stipulait que ces revenus constitueraient une obligation permanente de Dubrovnik envers la couronne bosniaque ce qui fut confirmé par le serment du duc de Dubrovnik et des membres du Petit Conseil dont les noms sont mentionnées dans la charte, ce n'était pas le cas. En effet, après que le roi Stjepan Ostojić ait été déchu du trône quelques mois plus tard, cet hommage n'est plus mentionné dans les documents régissant les relations entre la Bosnie et Dubrovnik. La charte de la mairie de Dubrovnik au roi Stjepan Ostojić a été rédigée par le chancelier slave de Dubrovnik Rusko Hristiforović. La charte originale n'a pas été conservée, mais il en existe une copie du XVe siècle dans la collection *Liber privilegiorum (Codex Ragusinus)* à les Archives d'état de Dubrovnik.

Mots-clés: roi Stjepan/ Stefan Ostojić, reine de Kujava, Dubrovnik, Konavli, Soko / Sokol à Konavli, charte.